

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансів
(найменування кафедри)

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 6.07072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(шифр та найменування спеціальності)
за освітньою програмою
Фінанси, фінансовий менеджмент та страхування
(назва освітньої програми)

на тему: «Єдиний податок у системі оподаткування аграрних підприємств»

Виконавець:

Студентка факультету фінансів та
банківської справи
Мілева Тетяна Дмитрівна

/підпис/

Науковий керівник:

К.е.н., доцент Волкова О.Г.

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми Сьогодні для України особливо актуально постає проблема розробки механізму, який би визначав нові дієві та ефективні принципи оподаткування сільськогосподарських товаровиробників. Особливості аграрного бізнесу вимагають пошуку інструментів стимулювання останнього, у тому числі через функціонування спеціальних режим оподаткування. Одним з таких вагомих інструментів стало запровадження фіксованого сільськогосподарський податок, який було трансформовано та включено до єдиного податку. Проте, потреби у стимулюванні та державної підтримки аграрного виробництва мають постійний характер, тому проблеми оподаткування аграрних товаровиробників постійно перебувають в центрі уваги науковців

Мета дослідження: дослідження теоретичних та практичних питань адміністрування єдиного податку для аграрних підприємств України.

Завдання дослідження:

- визначити теоретичні засади та економічну сутність єдиного податку;
- визначити місце єдиного податку в системі оподаткування аграрних підприємств;
- дослідити особливості адміністрування єдиного податку для аграрних підприємств України;
- проаналізувати роль єдиного податку в системі оподаткування аграрних підприємств України;
- дослідити зарубіжний досвід оподаткування аграрних підприємств;
- дослідити основні проблеми адміністрування єдиного податку для аграрних підприємств України;
- узагальнити рекомендації щодо підвищення ефективності єдиного податку для аграрних підприємств України.

Об'єкт дослідження єдиний податок

Предмет дослідження єдиний податок в системі оподаткування аграрних підприємств.

Методи дослідження У процесі наукового дослідження застосовувалися такі методи економічних досліджень як: при аналізі понятійного апарату використовувались методи узагальнення і наукової абстракції при оцінювання ефективності єдиного податку в Україні та зарубіжного досвіду: аналіз та синтезу, системно-структурного методу, розрахунково-аналітичні методи дослідження, вимірювання. При визначенні проблемних питань та основних напрямів вдосконалення адміністрування єдиного податку використовувалися методи логічного узагальнення, системно-функціонального методу.

Інформаційна база дослідження Інформаційно-аналітичною базою кваліфікаційної роботи є нормативно-правові документи України. У кваліфікаційній роботі також використовувалися звітні дані Міністерства фінансів України, Державної податкової служби, Державного казначейства України, Національного банку України, Державного комітету статистики України, а також монографії,

наукова періодична література, фінансова та податкова звітність ТОВ «Делени» (Україна, Одеська обл.).

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (39 найменувань). Загальний обсяг роботи становить 78 сторінок. Основний зміст викладено на 68 сторінках. Робота містить 17 таблиць, 18 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «**Теоретичні засади єдиного податку**» висвітлено основні теоретичні засади єдиного податку його сутність, мету, завдання та принципи, досліджено організаційно-правові засади єдиного податку в системі оподаткування аграрних підприємств в Україні.

У другому розділі «**Оцінювання ефективності єдиного податку для аграрних підприємств України**» проаналізовано ефективність фіксованого сільськогосподарського податку в Україні та єдиного податку платників 4 групи в розподільчих процесах держави, в доходах місцевих бюджетах, його вплив на розвиток аграрного сектору в Україні, проаналізовано розподіл податкового навантаження серед різних за розмірами платників єдиного податку 4 групи, розраховано рівень податкового навантаження єдиного податку для платника єдиного податку 4 групи ТОВ «Делени» (Одеська обл.).

У третьому розділі «**Проблемні питання та шляхи вдосконалення єдиного податку в системі оподаткування аграрних підприємств України**» розкрито зарубіжний досвід оподаткування аграрного сектору економіки, систематизовано проблемні питання адміністрування єдиного податку для аграрних підприємств України та запропоновані шляхи його вдосконалення

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

1. Аналіз теорій єдиного податку різних часів засвідчив, що причиною їх виникнення, головним чином, були такі негативні моменти в оподаткуванні, як несправедливість розподілу податкового тягаря в суспільстві, складність та заплутаність податкової системи. В основі теорії єдиного податку покладено твердження, що єдиним джерелом доходу є земля, а продуктивним видом діяльності – сільськогосподарська праця.

2. Сьогодні теорія єдиного податку стала основою в запровадженні певного типу оподаткування, який встановлюється для окремих категорій платників податків або деяких видів економічної діяльності. В Україні прикладом застосування теорії єдиного податку на практиці є спрощена система оподаткування, яка є компромісом між фіскальними інтересами держави та економічними інтересами платників податків. Єдиний податок четвертої групи - це податок, який справляється з одиниці земельної площі, і орендна плата. В єдиному податку й орендній платі міститься частина рентного доходу.

3. Встановлено, що в Україні ключовим завданням запровадження фіксованого сільськогосподарського податку було спрощення податкових відносин:

застосування єдиного прямого податку для сільськогосподарських виробників з прив'язкою до кількості угідь, які використовуються у виробництві; зниження податкового навантаження на фоні низького рівня сплати податків в аграрному бізнесі; стимулювання нових агрофірм, які виникли на базі реформованих колективних сільськогосподарських підприємств у 90-х роках минулого століття. Отже, передумовами для запровадження фіксованого сільськогосподарського податку було хронічна збитковість аграрного виробника

4. Застосування у якості основного податку фіксованого сільськогосподарського податку в Україні мало позитивні наслідки для розвитку галузі: зменшення податкового тиску привело до поступового виведення галузі з «тіні», отримання податків у бюджет. спрощення механізму нарахування, обліку і сплати податку; оптимізувати строки сплати податку, враховуючи сезонність діяльності сільськогосподарських підприємств; стабілізувати податкову базу.

5. Встановлено зростаючу частку сільського господарства у загальній валовій доданій вартості держави: якщо у 2010–2012 рр. вона коливалась у межах 8,4–9,0 %, то у 2018 р. збільшилася до 11,9%. Проте, цей показник погіршився порівняно з попередніми роками: у 2014-му – 11,7 %, у 2015-му – 14,2 %, у 2016 р. -13,8 %., у 2018 році питома вага повернулася до рівня 2014 року.

5. На сьогодні умови функціонування аграрного бізнесу змінилися, що зумовило зміни у структурі самого аграрного підприємництва: відбулися істотні зміни у структурі випуску сільського господарства за останні вісім років на користь корпорацій та зниження питомої ваги домашніх господарств, зростання дохідності аграріїв, поширення практики застосування податкової оптимізації не тільки безпосередньо для аграрних підприємств, а й пов'язаних з ними структур в переробній промисловості, торгівлі. За таких умов, холдінгові структури мають переваги перед малим та середнім бізнесом, викривляється структура агропромислового виробництва. Зниження фіскальної ефективності фіксованого сільськогосподарського податку з 12,5% у 2005 році у загальних податкових надходженнях до 0,03% у 2014 році зумовило необхідність його реформування, що мало місце у 2015 році.

6. З 1 січня 2015 року для сільського господарства в Україні замість фіксованого сільськогосподарського податку запроваджено єдиний податок для платників четвертої групи. Українські сільськогосподарські товаровиробники мають право вибрати одну з двох можливих систем оподаткування своєї діяльності: загальну систему оподаткування (сплата податку на прибуток) чи спрощену систему оподаткування (сплата єдиного податку четвертої групи). Сільськогосподарські товаровиробники, які застосовують спрощену систему оподаткування у вигляді сплати єдиного податку 4-ї групи, звільняються від сплати таких податків: податку на прибуток підприємств; податку на майно (в частині земельного податку), крім земельного податку за земельні ділянки, що не використовуються платниками єдиного податку для ведення сільськогосподарського товаровиробництва; рентної плати за спеціальне використання води. ПДВ та акцизний податок ПДФО, єдиний соціальний внесок та військовий збір сплачуються на загальних підставах. Платником єдиного податку четвертої групи слід щороку підтверджувати свій

статус: виручка від реалізації продукції власного виробництва за рік має складати не менше 75% від загального валового доходу. Базою оподаткування податком є нормативна грошова оцінка одного гектара сільськогосподарських угідь (рілля, пасовищ, сіножатей та багаторічних насаджень). При цьому враховують коефіцієнт індексації, який визначається на 1 січня базового податкового року

7. Методика, за якою здійснюється нормативна грошова оцінка землі базується на масових показниках щодо урожайності сільськогосподарських культур у розрізі областей, які є у статистичній звітності. Цей підхід будується на обрахунку величини рентного доходу за природним сільськогосподарським районом кожної області. Концепція має капіталізовану величину рентного доходу, яка потім накладається на конкретну ділянку

8. Встановлено, що з 2011р по 2019 р. змінилася нормативно грошова оцінка землі, збільшилися податкові ставки за єдиним податком для 4 групи платників, внаслідок чого зросло податкове навантаження на 1 га угідь. Незважаючи на те, що показники «над рентабельності» сільськогосподарського виробництва за оцінками багатьох експертів є завищеними через не врахування у методиках розрахунку інфляційної складової у розтягнутому циклі сільськогосподарського виробництва, вважається, що запровадження єдиного податку й підвищення ставок оподаткування є справедливим і своєчасним.

9. Доведено, що не зважаючи на зростання ставок за цією категорією єдиного податку, його роль у розподілі доданої вартості держави залишається незмінно незначною, а фіскальне значення у розглянутий період мало не стійкий характер та у 2018 ро досягнув рівня 2015 року : 2% у податкових надходженнях місцевих бюджетів.

10. Аналіз темпів росту ВВП та єдиного податку 4 групи ілюструє нестійку динаміку зростання надходжень єдиного податку, хоча зростання відбувається, але його темпи сповільнилися к 2019 року. Високі темпи зростання цього податку у 2016 році є наслідком його трансформації у 2015 році. Що стосується розширення кола платників 4 групи у 2018 році, як бачимо, воно не вплинуло на зростання надходжень за цим податком.

11. У роботі розраховано податкове навантаження з єдиного податку у 2018 та 2019роках для платника 4 групи підприємства ТОВ «Делени» (Україна, Одеська обл.), основним видом діяльності якого є вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур на підставі даних його фінансової звітності та встановлено для ТОВ «Делени» податкове навантаження з єдиного податку 4 групи у 2019 році суттєво зросло до 3,56 з 1,56 у 2018 року за рахунок запровадження нової нормативно грошової оцінки землі з 2019 року на фоні погіршення показника чистий дохід від реалізації продукції у 2019 році порівняно з попереднім 2018 роком.

12. У роботі встановлено ріст користувачів спрощеною системою оподаткування в агробізнесі, що пояснюється зручністю для платників адміністрування податків, їх нарахування та сплати, спрощенням умов ведення господарювання порівняно з загальною системою оподаткування та оптимізацією груп платників спрощеної системи.

13. Встановлено, що особливістю оподаткування сільського господарства в Україні є те, що підприємства 4-ї групи єдиного податку не мають обмежень щодо масштабів своєї діяльності, в той час як решта «спрощенців» обмежені певними параметрами та видами діяльності. Встановлено високу концентрацію землі для сільського господарства: приблизно 15% найбільших землевласників та землекористувачів (більше 1000 га) ведуть господарську діяльність на 82% загальної площі землі. Ці ж 15% підприємств отримують близько 80% всього доходу. Виробництво продукції тваринництва в основному сконцентроване в підприємствах з малими та середніми обсягами земель (до 3000 га), а рослинництва – на підприємствах із великими земельними ресурсами.

14. Найбільше відносне податкове навантаження несуть середні за оброблюваною площею підприємства, в той час як найменші та найбільші демонструють суттєво нижчу ефективну ставку. Така різниця в податковому навантаженні може пояснюватись продуктивністю праці в різних видах сільськогосподарської діяльності та економією на масштабах виробництва. Більша дохідність на гектар землі притаманна найменшим за площею господарствам, найменше податкове навантаження з єдиного податку (у розрахунку на 1 га сплачують найбільші підприємства).

15. У роботі систематизовано переваги та недоліки єдиного податку 4 групи платників. До недоліків відносять: не врахування фінансових результатів діяльності, сплата податку у фіксованій сумі за будь-яких обставин; не в повній мірі враховано сезонність сільськогосподарського товаровиробництва; не виконується регулююча функція податку; відсутня диференціація в оподаткуванні; не враховано циклічність сільськогосподарського товаровиробництва; до переваг відносять: незначний рівень податкового навантаження порівняно із загальною системою оподаткування; простий механізм нарахування і сплати податку; стабільна база оподаткування, розмір податку чітко визначений на початок року, що дає можливість здійснювати планування господарської і фінансової діяльності.

16. Серед пропозицій щодо шляхів вдосконалення оподаткування агробізнесу відмічено необхідність врахування особливостей здійснення сільськогосподарської діяльності (тривалість виробництва і значну розірваність у часі початку виробничого процесу та отримання товару), побудова оподаткування враховуючи дохідність виробництва; встановлення верхньої межі по доходу для перебування на спрощеній системі. Враховуючи інфляційні процеси, пропонується верхню межу слід прив'язувати до розміру мінімальної заробітної плати (п'ятнадцять тисяч мінімальних заробітних плат на рік), що дозволить охопити малих та середніх агровиробників, а також більшість малих виробників у галузі тваринництва.

Вбачається доцільним поділити сільськогосподарських товаровиробників на три групи (А, Б, В), залежно від розмірів сільськогосподарських угідь, які ними використовуються в процесі діяльності та річного доходу, передбачивши граничний розмір сільськогосподарських угідь й обсяг доходу, при досягненні яких сільськогосподарський товаровиробник втрачає право на застосування спрощеної системи оподаткування у вигляді єдиного податку.

Малі сільськогосподарські підприємства (сільськогосподарські угіддя в розмірі не менше 4 га. та не більше 50 га., середньорічна кількість працюючих до 50 осіб, обсяг виручки до 500 тис. грн.) повинні оподатковуватись єдиним земельним податком за ставкою 2% від розміру їх нормативного доходу,

Сільськогосподарські підприємства з площею угідь більше 50 га., кількість працюючих більше 50 осіб, розмір виручки більше 500 тис. грн. мають сплачувати податок за ставкою 3% від бази оподаткування. Крім того, такі платники податків повинні сплачувати також плату за землю, податок на прибуток в розмірі 25% від базової ставки цього податку та ресурсні платежі.

Всі інші сільськогосподарські підприємства мають сплачувати до бюджету податок на прибуток підприємств за ставкою, розмір якої складає 60% від базової ставки цього податку, тобто 11%. Крім того, вони повинні бути платниками всіх інших податків, зборів та платежів, як і інші платники податків на загальній системі оподаткування.

АНОТАЦІЯ

Мілева Т.Д. «Єдиний податок у системі оподаткування аграрних підприємств»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності «6.07072. Фінанси, банківська справа та страхування за освітньою програмою «Фінанси, фінансовий менеджмент та страхування». –
(назва освітньої програми)

Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2020

У роботі розглядаються теоретичні аспекти єдиного податку для сільського товаровиробника та практичні питання його організації та функціонування в Україні.

Досліджено фіскальну та регулюючу роль єдиного податку для сільського товаровиробника в Україні, проаналізовано його трансформацію з фіксованого сільськогосподарського податку, його значення у розподільчих процесах держави, проаналізовано рівень та розподіл податкового навантаження серед платників єдиного податку 4 групи в Україні, зарубіжний досвід оподаткування сільськогосподарського виробника.

Визначені проблемні питання адміністрування єдиного податку для агропідприємств в Україні та запропоновано заходи його вдосконалення через запровадження диференційованого підходу до платників 4 групи єдиного податку, встановлення обмежень у сфері його використання.

Ключові слова: єдиний податок, єдиний податок для сільськогосподарських виробників, спрощена система оподаткування, єдиний податок 4 групи.

ANNOTATION

Mileva T.D. "A single tax in the tax system of agricultural enterprises"

Qualifying work for obtaining an educational bachelor's degree in the specialty "6.07072. Finance, banking and insurance »
for the educational program «finance, financial management and insurance ».

Odessa national economic university. – *Odessa, 2020.*

The paper deals with the theoretical aspects of a single tax for a rural producer and the practical issues of its organization and functioning in Ukraine.

The fiscal and regulatory role of the single tax for the agricultural producer in Ukraine is investigated, its transformation from the fixed agricultural tax, its importance in the distribution processes of the state are analyzed, the level and distribution of the tax burden among the taxpayers of the single tax group in Ukraine are analyzed.

Problems of single tax administration for agribusinesses in Ukraine are identified and measures are proposed to improve it by introducing a differentiated approach to single tax payers of group 4, setting restrictions on its use.

Key words: single tax, single tax for agricultural producers, simplified taxation system, single tax of 4 groups.